

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Pertunmaan kunta	Aila Jaatinen	Juha Torniainen, juha.torniainen@pertunmaa.fi, 0500 358276	11.12.2017	Kunnanhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

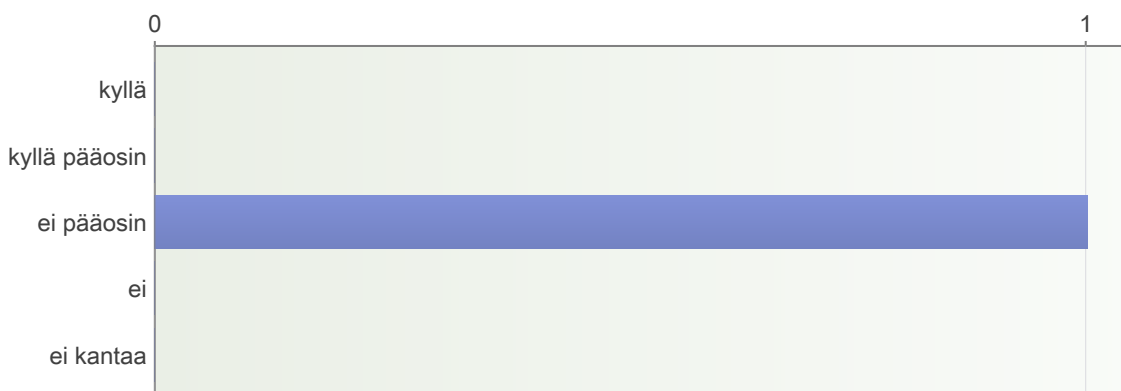
4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palveluihin pääsy paranee, mutta laki ei muuta maantiedettä eikä siihen liittyviä palveluiden saatavuusongelmaa kuten lääkäripulaa. Palveluiden saatavuus paranee siis parhaiten kasvukeskuksissa, mutta harvaan asutulla seudulla ei palvelutarjontaan suurella todennäköisyydellä tule muutoksia (vrt. kokemukset Ruotsista). Siirtyminen kauempaan paremman palvelujen tarjonnan piiriin saattaa jopa lisätä vaikuttaa negatiivisesti, kun siirtyjiä olisivat ne, joiden mahdollisuudet siirtyä ovat keskimääräistä parempia. Palveluiden pirstoutuminen estää tehokkaasti pyrkimykset kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja. Asiakkaiden yhdenvertaisuus valita palveluntuottajia mahdollistuu, mutta hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen edellyttää onnistunutta sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota. Nyt lakiesitysluonnos jättää avoimeksi sen, miten maakunta voisi moniportaisessa tuottajarakenteessa varmistaa tarvittavan palveluintegraation.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

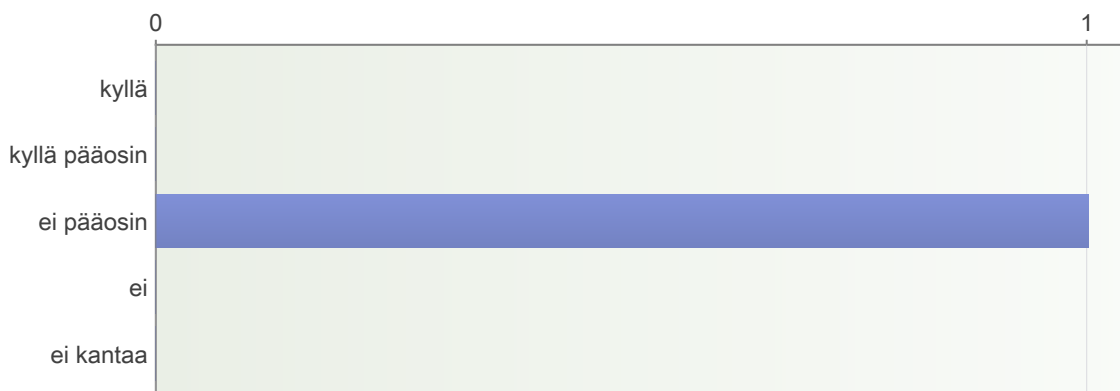
Vastaajien määrä: 1

- Lausuntokierroksella oleva lakiluonnos edistää asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksia. Epäselväksi kuitenkin jää, edistääkö uudistus vaikutusmahdollisuuksia aina tarkoituksenmukaisella, asiakkaalle terveys- ja hyvinvointihyötyä tuottavalla tavalla. Huoli liittyy erityisesti useita sosiaali- ja terveystalvaeluja käyttäviin sekä erityisryhmiin kuten päihde- ja mielenterveys- tai lastensuojelun asiakkaisiin, joiden kyky ohjautua palvelujärjestelmässä ja käyttää asiakasseteliä ja henkilökohtaista budjettia voi olla rajoittunut.

Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihinsa toteutuvat erityisesti alueilla, joilla on valinnan mahdollisuuksia. On kuitenkin tärkeää huomata, että esitettävä valinnanvapausmalli on monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava. Sote-palvelujen luonteesta johtuen asiakkaalla ja potilailla ei aina ole riittävästi tietoa valintansa perusteeksi. Valinnanvapaus voikin johtaa epätarkoituksenmukaisiin valintoihin.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukainen uudistus lisää mahdollisuuksia hakeutua palveluihin ja, jos tarjontaa on, asiakas voi valita itselleen sopivan palveluvaihtoehdon. Järjestelmä on erittäin monimutkainen, ja omaan tilanteeseen sopivaan palveluun hakeutuminen edellyttää asiakkaan kykyä arvioida omaa tilannettaan, palvelutarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin palveluvaihtoehtoihin ja hakeutua palveluun.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

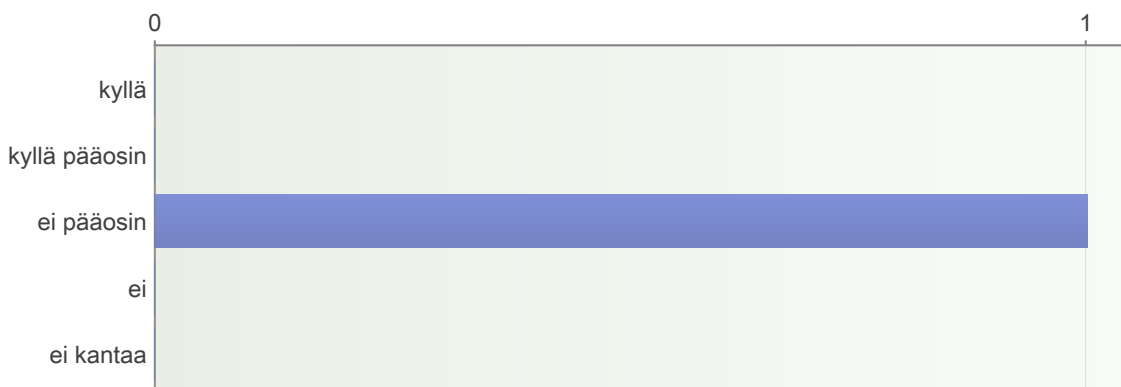
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelujen yhteen sovittaminen eli integraatio on huomattavan haasteellista, jos valinnanvapaus toteutetaan esitetyllä tavalla. Sote-järjestelmälakiluonnoksen mukaan maakunnan on huolehdittava laaja-alaisesti yhteen sovitettuja palveluita tarvitsevien asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien määrittelemisestä sekä asiakasta koskevan tiedon hyödyntämisestä eri tuottajien välillä. Maakunnan mahdollisuudet ohjata tuottajia ovat rajallisia ja vaativat runsaasti yksityiskohtaisia sopimuksia, sopimusten valvontaa ja tuottajakorvausten erityisehtoja. Palveluketjujen tuottamisen seuranta- ja valvontamahdollisuudet ovat rajalliset mm. pitkistä ketjutuksista ja asiakkaiden useista päällekkäisistä ja samanaikaisista palvelutarpeista johtuen. Asiakassetelijärjestelmä vaikeuttaa muutenkin vaikeasti hallittavaa kokonaisuutta. Sopimusten ja tuottajien valvonta edellyttää runsaasti asiantuntijaresursseja.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

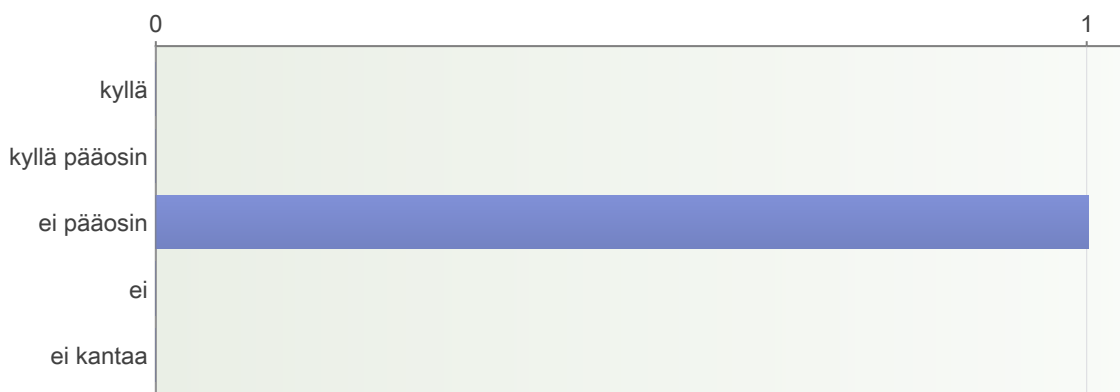
- Integraatio on ongelmallista erityisesti useita palveluja samanaikaisesti tarvitsevien asiakkaiden tai potilaiden kohdalla, koska palvelut hajautuvat eri toimijoille. Paljon palveluita tarvitsevat asiakkaat voivat pudota sosiaali- ja terveystalvelujen väliin.

Monitoimijamalli on haaste sekä horisontaaliselle että vertikaaliselle integraatiolle. Maakunnan tulee onnistua hyvin järjestämissuunnitelmassaan ja palvelukuvauksissaan ja asettaessaan tuottajavaatimukset.

Asiakassuunnitelman tavoite on turvata asiakaskohtaisesti horisontaalisen ja vertikaalisen integraation toteutumisen. Siinä muodossa kuin valinnanvapauslakiluonnos nyt asiakassuunnitelman ja sen laatimisen ja velvoittavuuden määrittelee, ei tällä hetkellä ole kokemusta, joten millä tavoin voidaan varmistua siitä, että osaaminen, maakunnan toimintaprosessit ja tietojärjestelmät riittävät asiakkaan kokonaissuunnitelman laatimiseen.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

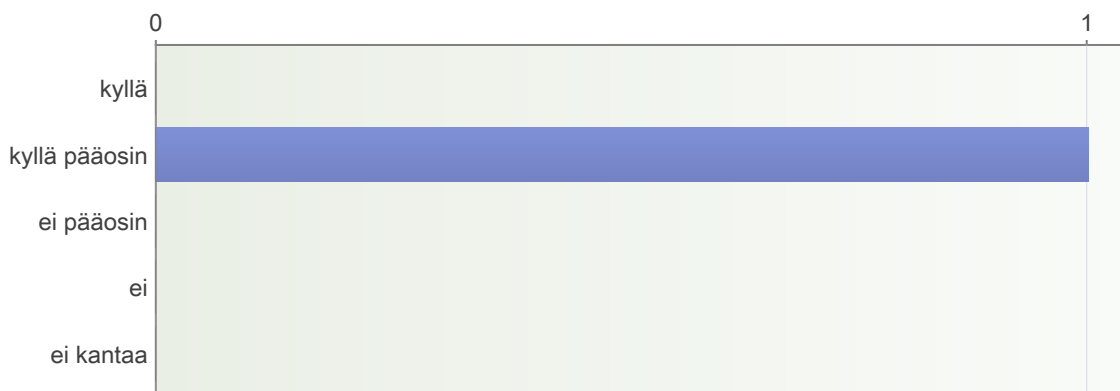
Vastaajien määrä: 1

- Nyt lausuttavana oleva esitys valinnanvapaudesta mahdollistaa maakunnalle suoran valinnan palveluja tuottamisen liikelaitoksessaan, mikä parantaa pienessä määrin järjestämisvastuun edellytyksiä. Kokonaisuutena arvioiden maakunnan mahdollisuudet käyttää järjestämisvastuuseen kuuluvaa päätösvaltaa on kuitenkin riittämätön.

Kuten tiedetään, maakuntien itsehallinto on muodostumassa hyvin kapeaksi. Yksi syy tähän on lainsäädännössä maakunnille ehdotetut rajoitukset päättää maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvien palveluiden tuottamisesta. Käsillä olevassa valinnanvapauslakiluonnoksessa tämä lienee mm. maakuntien lakisääteisenä veloitteena tarjota asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti laissa säädetyissä palveluissa, kieltona antaa maakunnan organisaatiossa palveluita asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin perusteella, tuottajakorvauksiin liittyvässä sääntelyssä sekä rajoituksissa tuottaa valinnan vapauspalveluita maakunnan liikelaitoksessa.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

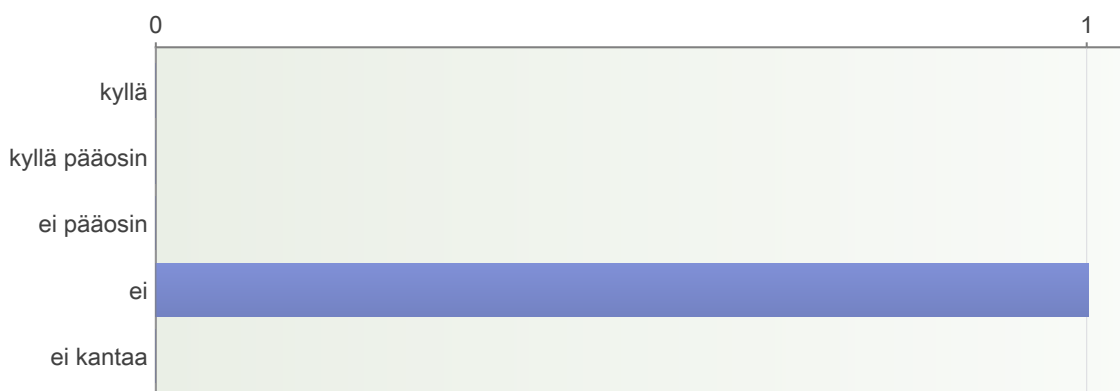
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausuudistus luo mahdollisuuksia uudistaa toimintatapoja ja ottaa käyttöön uusia palveluinnovaatioita. Tavoitteen saavuttaminen riippuu siitä, millaisia ehtoja tuottajille asetetaan, millainen korvausmalli on ja millä tavalla se kannustaa innovaatioihin. Muun muassa alan tarpeettoman yksityiskohtaista sääntelyä purkamalla voitaisiin edistää palveluinnovaatioita myös ilman valinnanvapauslainsäädännön mukanaan tuomaa ennakoimattomuutta. Toimintatapojen muutos ei edellytä valinnanvapausuudistusta.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

18. Vapaamuotoiset huomiot.

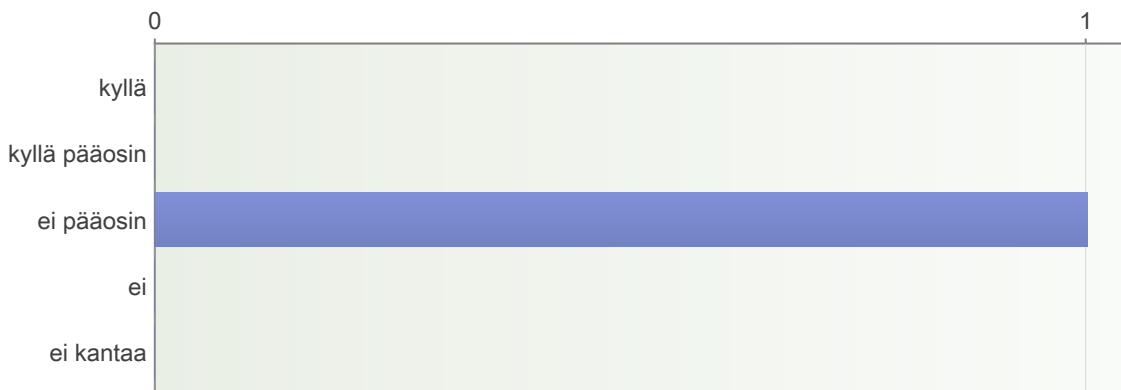
Vastaajien määrä: 1

- Epärealistinen tavoite. Tarvitaan hyvin resursoitu ja toimiva asiakas- ja palveluohjaus ja edellyttää nykyistä enemmän osaamisen vahvistamista. Miten huomioidaan kasvava palveluntarve esim. väestön ikääntymisen myötä? Tiukka rahoituksen raami, jolla pyritään hallitsemaan kustannusten kasvua, voi johtaa palveluntuottajan kustannusten osaoptimointiin ja sen myötä vaarassa ohjata alihoitoon. Kustannusten hallitsemiseen voi johtaa henkilöstöressurssien leikkaamiseen ja palvelussuhteen ehtojen heikentämiseen ja tämän puolestaan vaikuttaa palveluiden saatavuuteen. Kokonaisuudessaan sote- ja maakuntauudistus edellyttää varautumista myös perustamisesta johtuviin kustannuksiin liittyen mm. henkilöstön palkkaharmonisaation toteuttamiseen, SOTE-keskuksen moniammatillisten tiimien resursointiin, SOTE-keskuksen konsultointi veloitteen myötä erikoislääkäreiden resursointiin jne.

Valinnanvapauden laajentaminen edellyttää merkittävää ICT-järjestelmän luomista ja tämä tuo lisää kustannuksia. Palvelujärjestelmän organisointi ja valvonta edellyttää resurssien lisäämistä, ohjaus- ja sopimusmekanismien luomista ja sopimushallinnan järjestelyitä merkittävästi lisää ja vaikuttaa kustannuksiin.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelujen yhdenvertainen saatavuus on yhteydessä siihen, mikä määrä ja miten sijoittuen sote-keskuksia tulee maakuntiin, miten saadaan rekrytoitua ja ylläpidettyä osaajia maakuntien eri osissa sekä miten maaseutualueiden asukkaat ovat palvelujen piirissä. Maakunnan liikelaitos voi vaikuttaa osittain tilanteeseen, kun se hyväksyy sote-keskukset ja maakunnan liikelaitoksen tuotantovastuulla olevat suoran valinnan palvelut.

Nykyisinkin on pulaa sote-henkilöstöstä osassa maakuntia. Lakiluonnoksen esitys sote-keskuksista ei turvaa henkilöstön saatavuutta. Päinvastoin, kilpailu osaavasta henkilöstöstä kiihtyy ja osalla maakuntia voi olla vaikeuksia selvittää lain velvoitteista.

Sote-keskusten tarjoamien palveluiden laajuus voi vaihdella eri puolilla maata huomattavasti, koska oikeutus maakunnan tarjoamiin palveluihin voidaan tulkita eri tavoin eri maakunnissa.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen kirjaus: ”maakunnan on säilytettävä sosiaali- ja terveyskeskuksessa tuotettaviin suoran valinnan palveluihin 1. momentissa tarkoitettuihin palveluihin liittyviä muiden kuin yleislääketieteen alaan kuuluvien terveydenhuollon ammattihenkilöiden konsultaatiota ja vastaanottopalveluja”. Tarkoittaako tämä sitä, että maakunnan liikelaitoksen on tuotettava näitä palveluja sote-keskusten tarpeisiin vai edellytettävä sote-keskuksilta tällaisten palvelujen tarjontaa?

Asukkaan näkökulmasta perustason sote-keskusten palveluvalikoima voi olla sopiva ja tarkoituksenmukainen.

Maakunnan järjestämis- ja/tuottamisvastuun näkökulmasta velvoite sisätautien, lastentautien, geriatrien ja silmätautien konsultaatioiden ja vastaanottojen toteuttaminen sote-keskuksissa vaatii lisätarkastelua.

Sote-keskuksissa työskentelevien yleislääkäreiden työnkuva tulee muuttumaan huomattavasti, ja tällä tulee olemaan suoria vaikutuksia mm. erikoistuvien lääkäreiden kouluttamiseen. Yleislääkäreiden toimenkuva tulee todennäköisesti kaventumaan. Sote-keskusten voi olla helpointa ja halvinta lähettää potilaita matalalla kynnyksellä erikoissairaanhoidon maakunnan hoidettavaksi, vaikka nykyisessä mallissa hoito toteutettaisiin sote-keskuksessa konsultaatioiden turvin.

Sote-keskusten palveluvalikoimaan sisältyvistä terveydenhuollon erikoisaloista tulee päättää sujuvien hoitoketjujen ja sote-keskusten tarpeiden pohjalta maakunnallisesti tai niiden sisällyttämisestä sote-keskusten palveluvalikoimaan tulee luopua kokonaan. Erikoisalojen konsultaatioiden sujuvuus on ensisijainen tuottajatahosta riippumatta.

Sosiaali- ja terveystalvueluiden tavoiteltua integraatiota on vaikea saavuttaa, kun sosiaalipuolen palvelut on neuvontaa lukuun ottamatta rajattu sote-keskusten ulkopuolelle.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

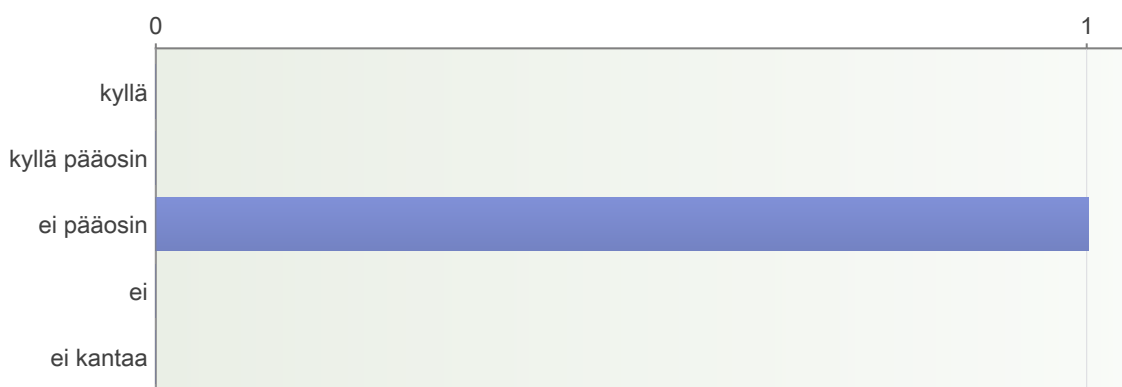
24. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen 18 § 3 mom. palvelut ovat osin liian laajat ja osin liian suppeat. Momentin 7-kohtaisesta luettelosta puuttuvat kokonaan suun hoidon palveluihin liittyvät laboratoriopalvelut eikä perusteluistakaan ilmene, kuinka ne on tarkoitus tässä mallissa järjestää. Erikoislääkäripalveluiden ja ammattihenkilöiden konsultaatiot ja vastaanotto toiminta suun terveydenhuollossa on myös osin epäselvä.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Konsultaatio ja erikoislääkäreiden osuutta tulee täsmentää.

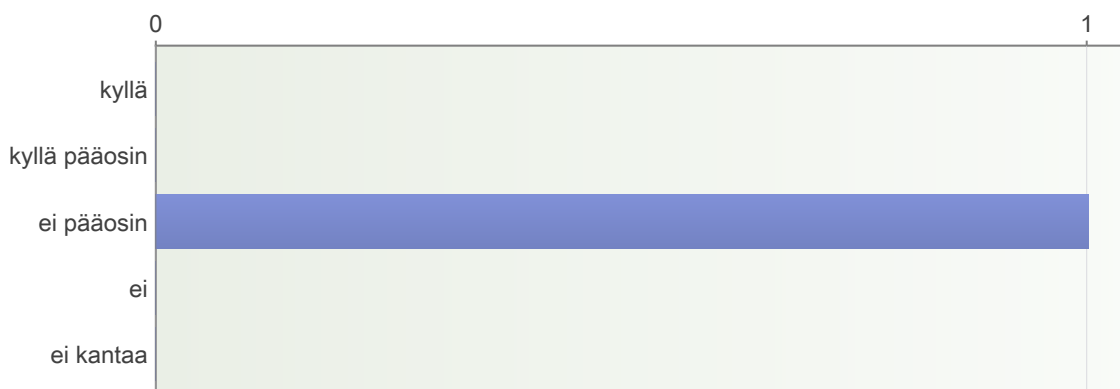
Paras olisi, että konsultaatiotoiminta olisi maakunnan vastuulla, jolloin palveluketjujen toimivuus voitaisiin parhaiten taata. Suoran valinnan palveluita tuotetaan jatkossa merkittävässä määrin yksityisomisteisissa SOTE-keskuksissa. Näiden keskusten palveluvalikoima tulee olemaan nykyisiä terveyskeskuksia suppeampaa. Nämä eivät tarjoa vanhustenhuollon palveluja, neuvolatoimintaa, opiskelijaterveydenhuoltoa tai perusterveydenhuollon vuodeosastopalveluita. Suuria potilasmääriä siirtyy suppeamman palveluvalikoiman keskuksiin.

Toimenpiteiden keskittäminen ja palveluseleiden myöntäminen johtavat siihen, että myös sairaalassa toimivien erikoislääkäreiden tehtäväkenttä kapenee. Erikoistuvat lääkärit voivat joutua hankkimaan koulutusta useissa yksiköissä, mikä voi hidastaa erikoistuvien lääkäreiden valmistumista. Tämä on erittäin huolestuttavaa ottaen huomioon lähivuosina monilla aloilla uhkaava erikoislääkäripula.

Toimintakentän pirstaloituessa lääkärien kouluttaminen vaikeutuu. Lakiin tulee siten jatkossa olla kirjattu yksikön kokoon tai lääkärimäärään tai yksikön liikevaihtoon perustuva koulutusvastuu. Laaja-alaiseen lääkärien koulutukseen tulee säilyttää mahdollisuus myös jatkossa. Koulutuksen järjestämiseen täytyy luoda kannustimia (rahalista kompensatiota), jotta erikoislääkärikoulutuksen riittävyys ja laatu voidaan turvata.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

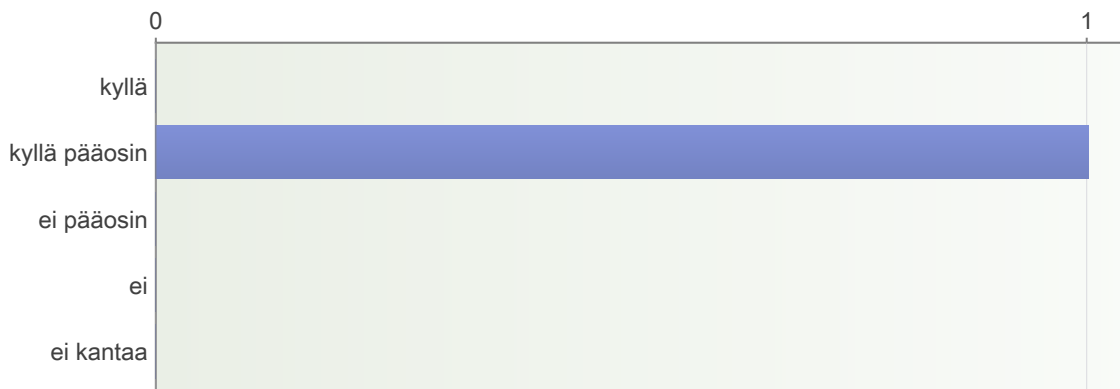
28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Käsitteet ja määritelmät epäselviä ja tulee tarkentaa.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

30. Vapaamuotoiset huomiot.

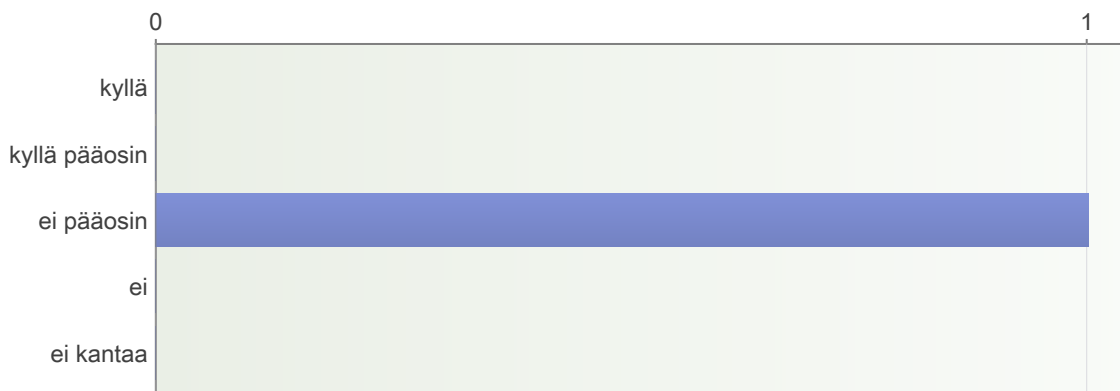
Vastaajien määrä: 1

- 18 §:n määrittämä tehtävä sote-keskuksissa olevasta ohjauksesta ja neuvonnasta on selkeä, tosin määrittäminen tehtävää tekevien ammattikelpoisuusmäärittely luonnoksesta puuttuu sairaanhoitolain mukainen sosiaalihuollon ammattihenkilön antamaa sosiaalihuollon neuvontaa ja ohjausta.

Maakunnan eri liikelaitoksiin jalkautuva sosiaalihuollon ryhmä vaatii tarkentamista. Lain perusteluissa mainittu "antaa sote-keskuksille konsultatiivisia palveluja TAI tekee palvelutarpeen arviointeja liikelaitoksen tuotantovastuulla oleviin palveluihin" vaatii tarkentamista. Voiko olla valinnainen tehtävä? Kun 37 § kerrotaan, että maakunnan liikelaitoksella on oltava yksi tai useampi sosiaalityöntekijöistä, muita sosiaalihuollon ammattihenkilöistä ja tarpeen mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä muodostettu ryhmä, joka työskentelee SOTE-keskuksen yhteydessä. Miten varmistetaan asiakkaiden yhdenmukainen palvelun saavutettavuus? Lain tavoitteena on yhdenmukaiset palvelut ja palvelujen saavutettavuus. Riittääkö etäyhteys? Mikäli maakuntaan tulee useampi SOTE-keskus, ei riitä resurssit kuhunkin SOTE-keskukseen?

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

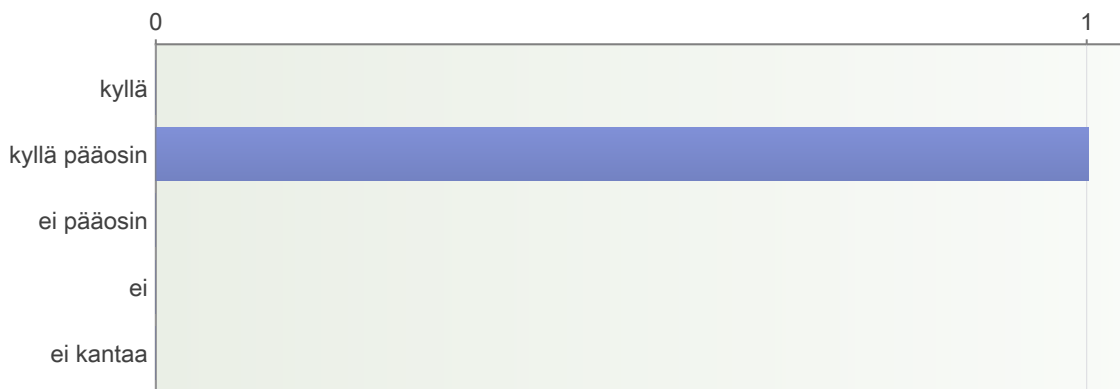
32. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus yli maakuntarajojen aiheuttaa ongelmallisia tilanteita mm. integraation toteutumiseen (siirtykö asiakastieto muissa maakunnissa käytetyistä palveluista), palveluntuottajien valvontaan, palvelutarpeen arviointiin, maakuntien väliseen laskutukseen, palveluvalikoiman poikkeamiin maakuntien välillä, paljon palveluja käyttävien henkilöiden tunnistamiseen ym. liittyen. Lausunnolla olevien pykälän perusteella asiakas voisi niin halutessaan valita palveluja useista eri maakunnista, mikä voisi olla asiakkaan tahtotila esimerkiksi tilanteessa, että asiakas ei itse koe tarvitsevansa palveluja.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan asukkaiden oikeutta valita maakunnan liikelaitoksen palveluyksikkö lakiluonnoksen kohdissa 22 ja 23 §:n mukaisesti voidaan pitää perusteltuna. Vaatimuksena liikelaitokselle on, että maakunnan sote-palveluverkosta muodostuu tarkoituksenmukainen ja asukkaiden erilaiset tilanteet huomioon ottava niin alueellisesti kuin palvelujen sisällön suhteen.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelin myöntäminen kiireettömään leikkaustoimintaan ja myös osin polikliinisesti toteutettaviin kirurgisiin toimenpiteisiin voi vaarantaa keskittämisasiäsetuksen mukaisten keskussairaaloiden yhteispäivystyksen toiminnan, koska erikoisaloiden päivystyksissä (24/7) tai näin myös sairaaloiden päiväaikaisessa toiminnassa olevaa osaavaa ja erikoistunutta lääkäriyövoimaa rekrytoituu 24 §:n 8 ja 10 kohdan mukaisesti palveluyksiköihin, jotka ovat markkinaehtoista toimintaa.

Maakunnan toimivalta rajoittaa asiakassetelipalvelujen myöntämistä edellä mainittuihin palveluihin ei toimi, koska maakunnan asukkailla on mahdollisuus vaihtaa toisen maakunnan liikelaitokseen, jossa ei ole voimassa rajaus. Tällä perusteella eri maakuntien asukkaat eivät ole yhdenvertaisessa asemassa ja tämä voi tuoda lain kohdan osalta suuria tulkintavaikeuksia ja jopa perustuslaillisuuskyymyksiä.

Ongelmallinen velvoite koskee asiakassetelillä tarjottavaa kiireetöntä leikkaustoimintaa siltä osin, kun se ei ole valtakunnallisesti tai alueellisesti keskitetty yliopistolliseen sairaalaan tai vastaavaan yksikköön.

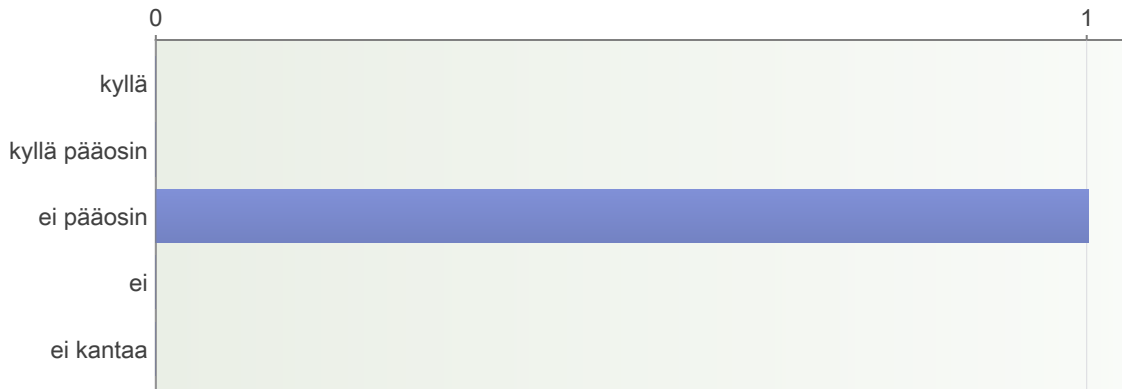
Erikoissairaanhoidotoiminnassa on huomattavia, ennen kaikkea laadullisia mutta myös kustannustehokkuuteen liittyviä mittakaavaetuja. Tästä syystä toimintaa on tarkoituksenmukaista keskittää yksiköihin, joissa toimintavolyymit ovat riittävän suuret.

Kiireetön leikkaustoiminta muodostaa kaikkien keskussairaaloiden palvelujen volyyymista ja palvelulaskutuksesta yli 70 prosenttia. Kysymys on keskussairaaloiden ydinpalveluista, jotka ovat kiinteässä yhteydessä (24/7) yhteispäivystyksen ja päiväaikaisen toiminnan toimivuuteen, osaamiseen ja voimavaroihin.

Mikäli suunniteltua asiakasseteliä sovellettaisiin liki kaikkeen kiireettömään leikkaustoimintaan, se johtaisi erittäin todennäköisesti lääkäriresurssin siirtymiseen maakunnan liikelaitoksesta yksityisesti kiireetöntä leikkaustoimintaa tarjoaviin yksioihin vaarantaen samalla pätevystysvalmiuden ylläpidon.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

38. Vapaamuotoiset huomiot.

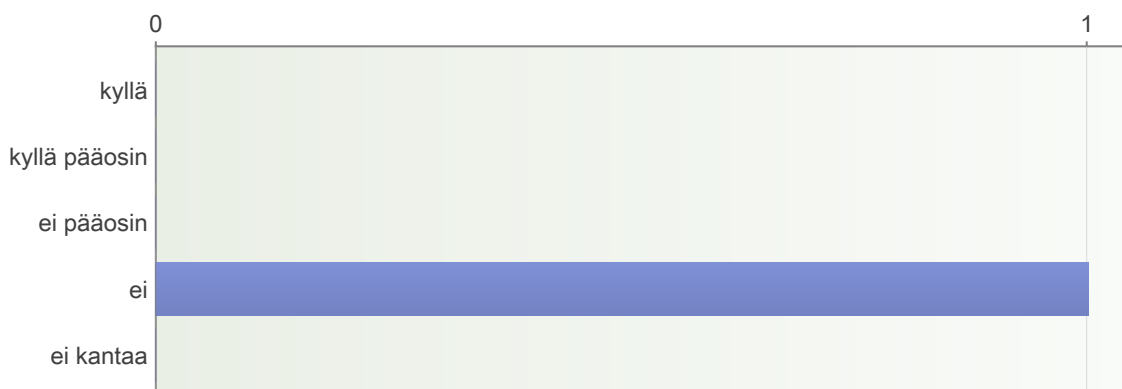
Vastaajien määrä: 1

- Rajaukseenkin 24 § kuvattu asiakassetelijärjestelmä vaarantaa riittävien palvelujen turvaamisen kustannustehokkaalla tavalla.

Yhdessä maakunnassa tehty rajaus ei estä asiakkaiden hakeutumista toisen maakunnan palveluihin eikä ko. kirjaus siten ole näennäinen palvelujen turvaamisen näkökulmasta.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

40. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

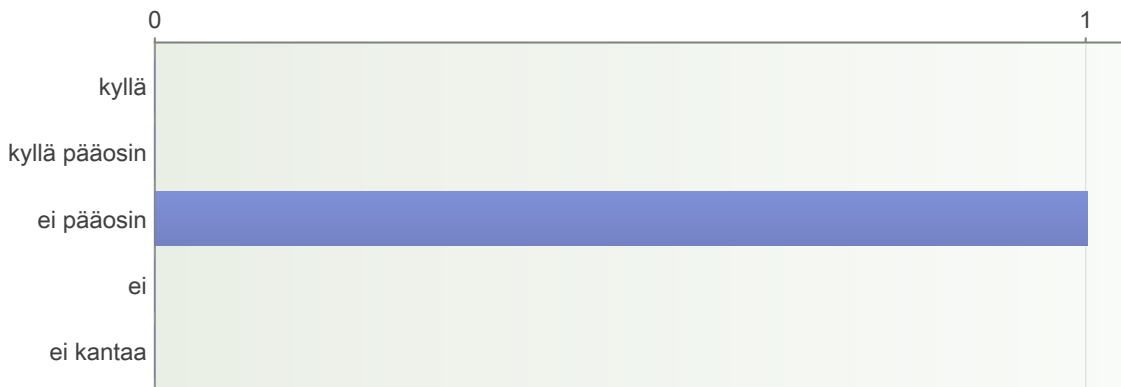
- Pitkään valmistellut ja hiljattain voimaan tulleet ns. keskittämisesetus ja päivystysesetus tarjoavat perustan erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamiselle.

Lakiluonnoksen 24 § 8 ja 10 kohdissa esitetty asiakassetelin tarjoaminen kiireettömään leikkaustoimintaan ja osin polikliinisesti toteutettaviin kirurgisiin toimenpiteisiin vaarantaa vaativan keskussairaalapalvelujen yhteispäivystyspalvelujen ja myös päiväaikaisen toiminnan turvallisuutta ja asukkaiden yhdenvertaista asemaa kohdassa 11. kerrotulla tavalla.

Jo tällä hetkellä päivystysesetus on useassa maakunnassa kohtuuton niin erikoistuvien kuin erikoislääkärienkin osalta. Asiakassetelin käyttöönotto kaventaisi entisestään päivystävien lääkäreiden määrää vaarantaen maakunnan päivystysvastuun.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

42. Vapaamuotoiset huomiot.

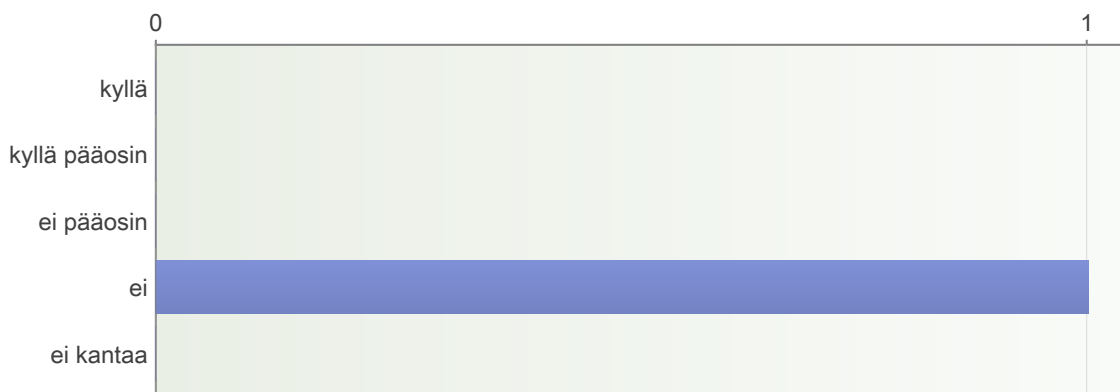
Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelipalveluja ei tule ottaa käyttöön lakiluonnoksen 24 § 8 ja 10 kohdissa esitetty kiireettömään leikkaustoimintaan ja polikliinisesti toteutettaviin kirurgisiin toimenpiteisiin, koska esitys vaarantaa keskussairaaloiden 24/7 yhteispäivystyspalvelut ja vaikuttaa myös näin päiväaikaiseen toimintaan. Myös asukkaat eivät ole yhdenvertaisessa asemassa, kun maakuntien rajaukset edellä mainituissa palveluissa voi kiertää siirtymällä toisen maakunnan liikelaitoksen asiakkaaksi/potilaaksi.

Kokonaisuutena asiakkaan aseman ja oikeuksien varmistamiseksi maakunnalla on mahdollisuus asettaa sisällöllisiä vaatimuksia asiakassetelillä tuotettaviin palveluihin, mikä tuo turvaa asiakkaan asemaan ja oikeuksiin. Asiakkaan maksuosuus tulee olla yhteneväinen asiakasmaksulain mukaisesti. Maakunnan liikelaitoksen palveluiden ja asiakassetelillä tuotettavien palveluiden välinen rajanveto tulee olla selkeä, jotta asiakas pystyy tekemään valinnan ja on yhdenvertaiset asiakkaan asema ja oikeudet.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

44. Vapaamuotoiset huomiot.

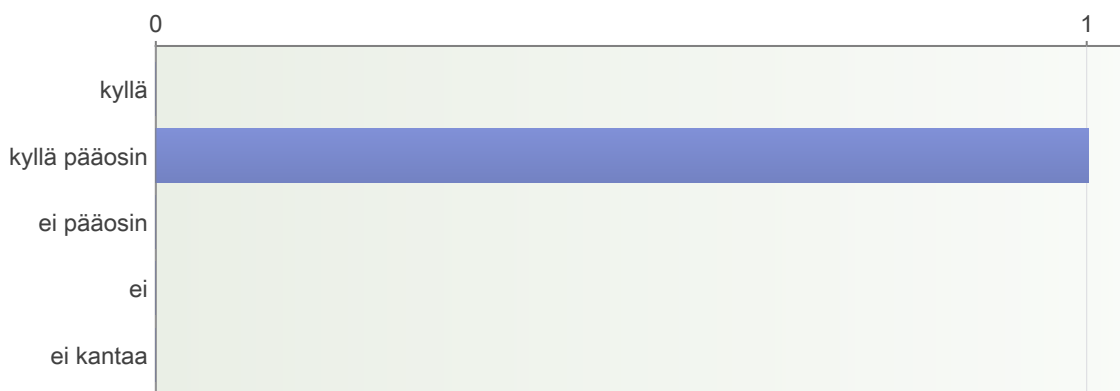
Vastaajien määrä: 1

- Lakiehdotuksen mukaan maakunnan oikeutta päättää järjestämisvastuulleen kuuluvien palvelujen tuottamistavasta on rajoitettu. Maakunnalla olisi lakisääteinen velvollisuus tarjota asiakasseteli laissa säädettyissä palveluissa. Mikäli asiakas kieltäytyy asiakassetelistä, maakunnalla on viimekätinen vastuu tuottaa vastaavat palvelut. Mikäli maakunnalla olisi mahdollisuus valita, missä palveluissa se ottaisi käyttöön asiakassetelin, se voisi ottaa huomioon palvelujärjestelmän päällekkäisyyteen ja työvoiman saatavuuteen liittyviä kysymyksiä.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

46. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtainen budjetointi on aivan uusi sote-palvelumuoto, joka vastaa runsaasti apua ja palveluja tarvitsevien asiakasryhmien tarpeisiin. Henkilökohtainen budjetointi edellyttää palveluohjauksesta vahvaa osaamista ja kokonaisuuksien hallintaa sekä asiakkaiden tilantiedon syvällistä huomioon ottamista.

Henkilökohtaisesta budjetoinnista on saatu kokemusta kokeilujen kautta lähinnä vammaispalveluissa, joissa sen käyttö on perusteltua. Samoin omaishoidossa on hyviä kokemuksia, kun omaishoitoperhe voi valita, miten heidän jakamistaan tuetaan ja miten henkilökohtaisen budjetin kautta voi asiakaslähtöisemmin räätälöidä palvelut jakamisen tukemiseksi. Myös lasten ja nuorten huollon palvelumuodon käyttö on perusteltua, jotta perhekohtaiset vaihtelevat tilanteet voidaan ottaa nykyistä paremmin huomioon asiakaslähtöisesti.

Henkilökohtaisen budjetoinnin käyttö iäkkäiden palveluissa ja hoidossa laajentaa palvelumuodon käytön kaikkein suurimpaan paljon apua tarvitsevaan asiakasryhmään. Tämä asettaa palvelumuodon käytön linjauksille ja resurssien hallinnalle suuret vaatimukset. Henkilökohtaisen budjetoinnin laajamittainen käyttö edellyttää pilotointia ja kokeiluja, jotta saadaan arviointitietoa palvelumuodon soveltuvuudesta. Lähtökohtaisesti henkilökohtaisen budjetoinnin käyttöönotto on merkittävä palveluinnovaatio, kun on kysymys asiakasryhmistä, joiden palvelujen käyttö on suurinta ja siitä koituu myös suurimmat kustannukset (10 prosenttia sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen asiakkaiden palvelujen käytöstä aiheutuu 90 prosenttia kustannuksista). Henkilökohtaisesta budjetoinnista voi muodostua hyvin ja osaavasti palveluohjattuna merkittävä palvelumuoto jatkossa.

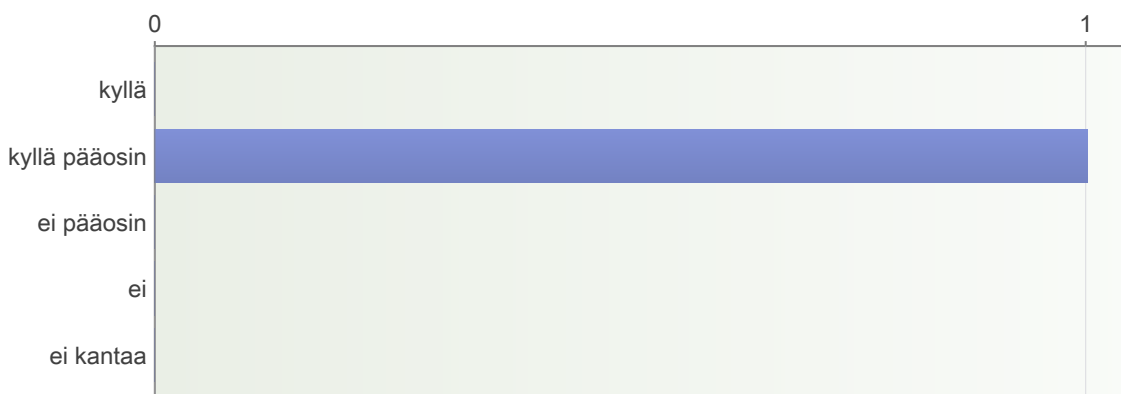
Henkilökohtaisessa budjetissa tuki ja palvelut muotoutuvat ihmisten näköisiksi yksilöllisiksi palveluiksi. Valinnanvapaus, tuen ja palvelujen valikoima sekä vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät. Joustavuus tuessa ja palveluissa lisääntyy ja osallisuus motivoi ihmisiä ja heidän perheitään, mikä edesauttaa asioihin sitoutumista. Resurssien järkevämpi käyttö ja ennaltaehkäisy vähentävät interventioiden tarvetta ja tuo kustannussäästöjä pidemmällä aikavälillä.

Henkilökohtaisen budjetin palveluntuottaja ei saa periä asiakkaalta maksua henkilökohtaisen budjetin

perusteella antamistaan palveluista, mutta säädös ei kuitenkaan estäisi palvelun tuottajaa tarjoamasta asiakkaalle maksullisia lisäpalveluja? Asiakasryhmänä on haavoittuvainen kohderyhmä ja tämä voi johtaa ongelmiin.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

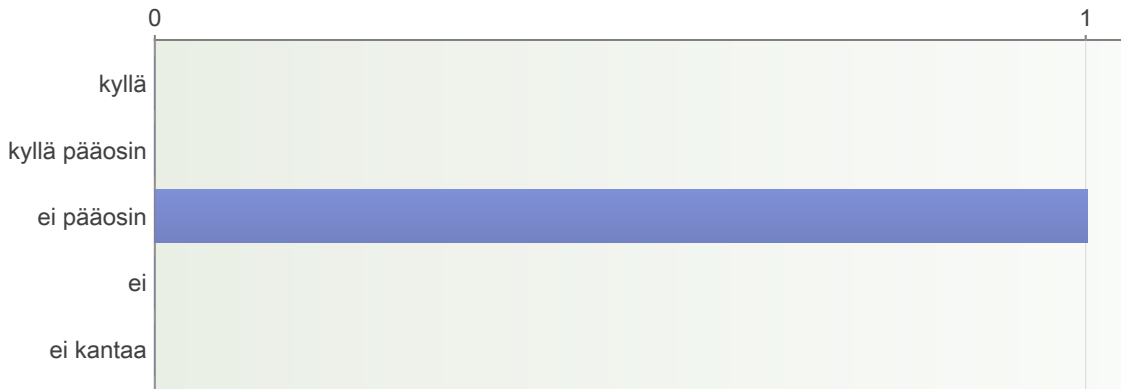
48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalle tehdään palvelutarpeen arvioinnin perusteella tarvittaessa asiakassuunnitelma. Asiakassuunnitelmassa on kaikki asiakkaan sosiaali- ja terveystyöpalvelut tuotantovastuusta riippumatta. Maakunnan liikelaitos vastaa siitä, että asiakassuunnitelma muodostaa asiakkaan palvelutarpeen kannalta tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Tämä lakikohdan tarkoitus on perusteltu, mikäli § 5 asiakassuunnitelma korvaa nykylainsäädännön monet eri suunnitelmat ja asiakkaalla jatkossa oli vain yksi yhteinen suunnitelma, jossa on kaikki asiakkaan sosiaali- ja terveystyöpalvelut riippumatta siitä, kuka palvelut tuottaisi. Tietojärjestelmien tulee mahdollistaa yhteisen asiakassuunnitelman tekemisen ja tietojen näkemisen säilyttäen tietosuojavaatet.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

50. Vapaamuotoiset huomiot.

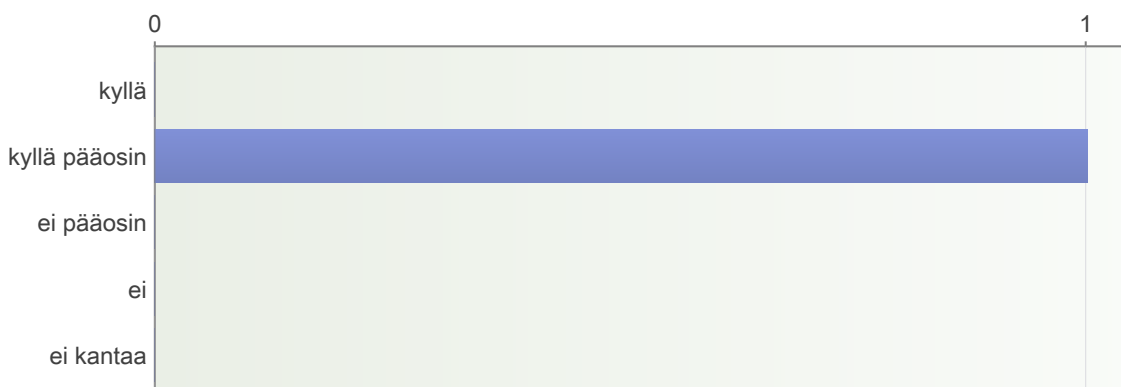
Vastaajien määrä: 1

- Tulee tarkentaa, mitä tehdään tilanteessa, jos liikelaitos kokee asian olevan suoran valinnan tuottajan vastuulla, mutta suoran valinnan tuottaja liikelaitoksen vastuulla (48 § 2 mom.)? Vastuukysymykset ovat epäselviä ja tarkennettava. Säännökset ovat merkittävästi riippuvaisia olemassa olevasta lainsäädännöstä. Sopimusohjauksen rooli nousee merkittävän rooliin.

Mikäli palveluketjussa havaitaan puutteita, sopimusehtoja voidaan muuttaa tai sopimus voidaan purkaa (43 §, 51 §, 52 §), mutta on hallinnollisesti raskas prosessi. Lakiin tulisi sisällyttää täsmällisempiä säännöksiä maakunnan ja palveluntuottajien välisistä sopimus- ja hyväksymismenettelyistä.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

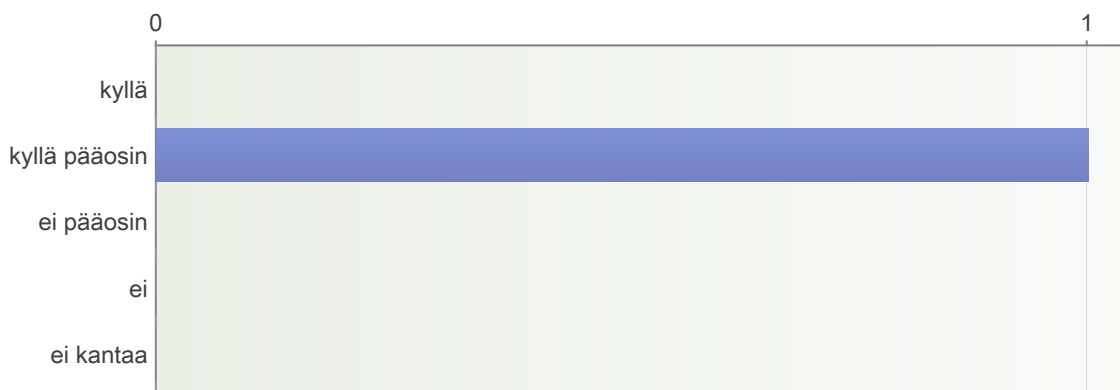
52. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hyvänä nähdään se, että maakunta voi asettaa suoran valinnan palveluntuottajalle sekä asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetilla annettaville palvelun tuottajille maakunnan omia ehtoja. Ongelmaksi nähdään se, että jos kuntalainen ei ole tyytyväinen maakunnan ehtoihin, hän voi valita toisen maakunnan? Miten yhdenvertaisuus eri maakuntien välillä toteutuu? Lakivelvoitteet ovat kaikille samat.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

54. Vapaamuotoiset huomiot.

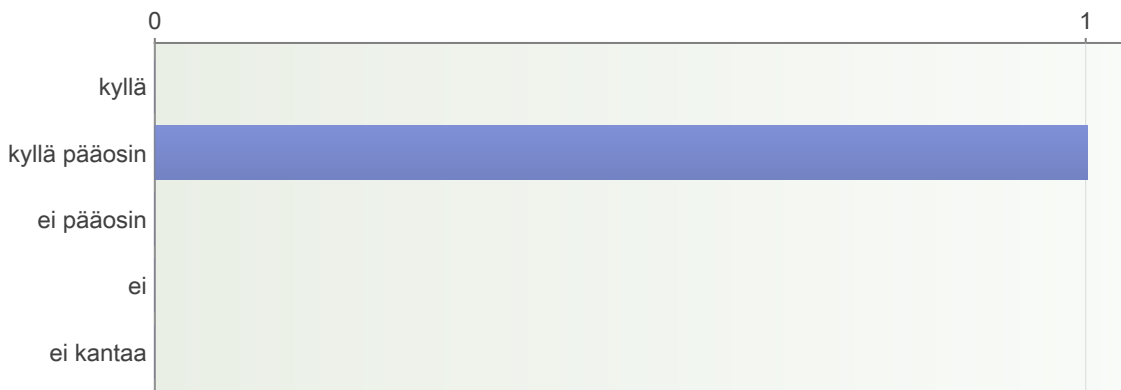
Vastaajien määrä: 1

- Ehdotus 42 §: Maakunta voi asettaa suoran valinnan palveluntuottajille sekä asiakaseteleillä ja henkilökohtaisella budjetilla annettavan palvelun tuottajille palvelujen laatua, voimavaroja ja saatavuutta sekä palveluketjuja, palvelujen ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksen yhteensovittamista koskevia sekä muita palvelujen tuottamiseen liittyviä ehtoja, joilla edistetään väestön terveyttä ja hyvinvointia sekä väestön palelutarpeita vastaavien riittävien palvelujen yhdenvertaista saatavuutta maakunnassa tai jotka muutoin ovat tarpeen maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseksi.

Sopimuksen ja hallintopäätöksen välinen suhde jää epäselväksi; esimerkiksi tarkoittaako säännös sitä, että 42 § mukaisia ehtoja ei voi sitoa sopimukseen.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

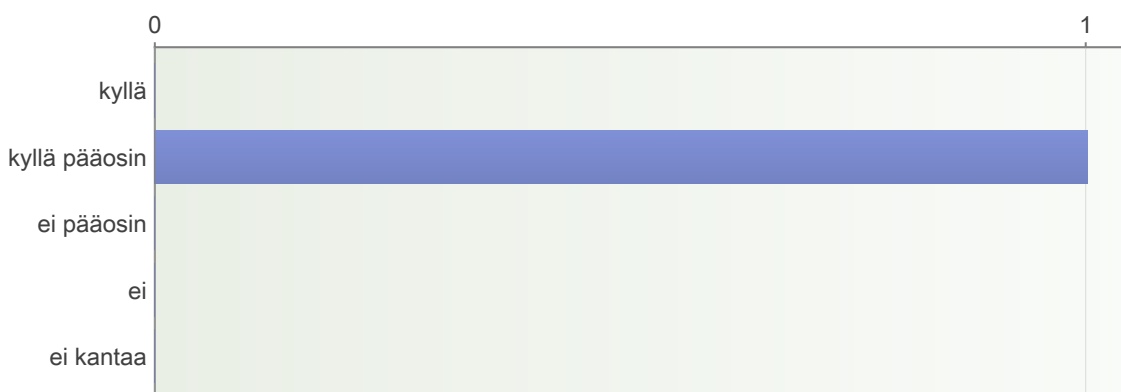
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaustuottajan alihankkijan valvontavastuu on epäselvä.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

58. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnos antaa maakunnille paljon mahdollisuuksia miettiä eri tapoja kannustaa palvelujen tuottajia korvausten muodossa. Koulutukseen ja tutkimukseen osallistumisen roolin palkitseminen onnistuu nykyisellä lainsäädännöllä. Maakunnan tulisi kannustaa ja palkita palveluntuottajia osallistumaan koulutuksen järjestämiseen.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

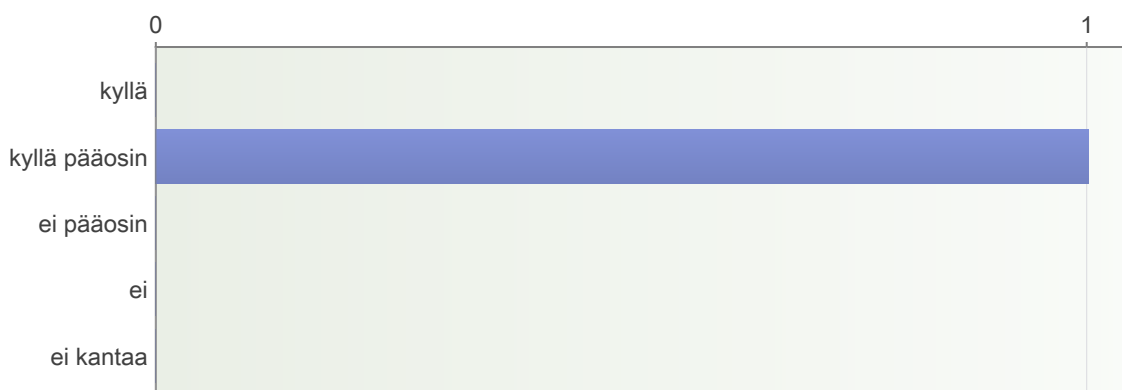
60. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaikea ottaa kantaa.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

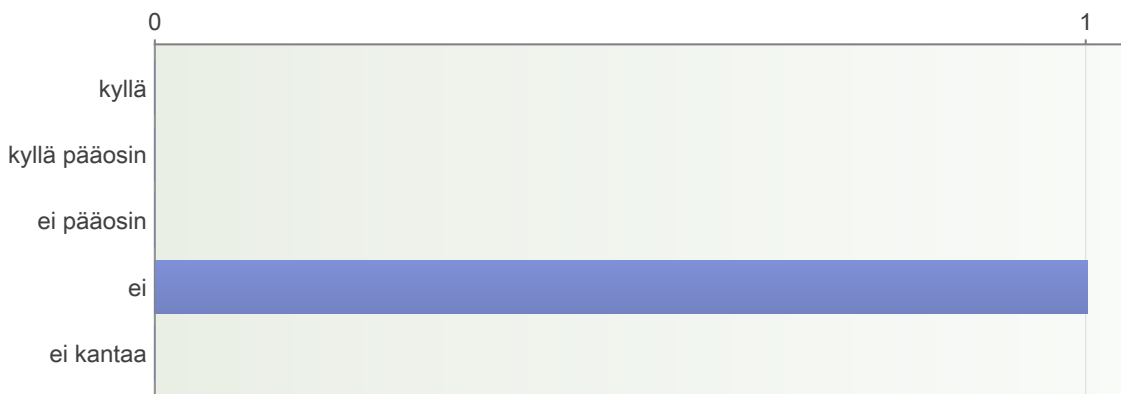
62. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yhtenäiset hyväksymiskriteerit ja säännökset ovat kaikille yhdenvertaiset.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

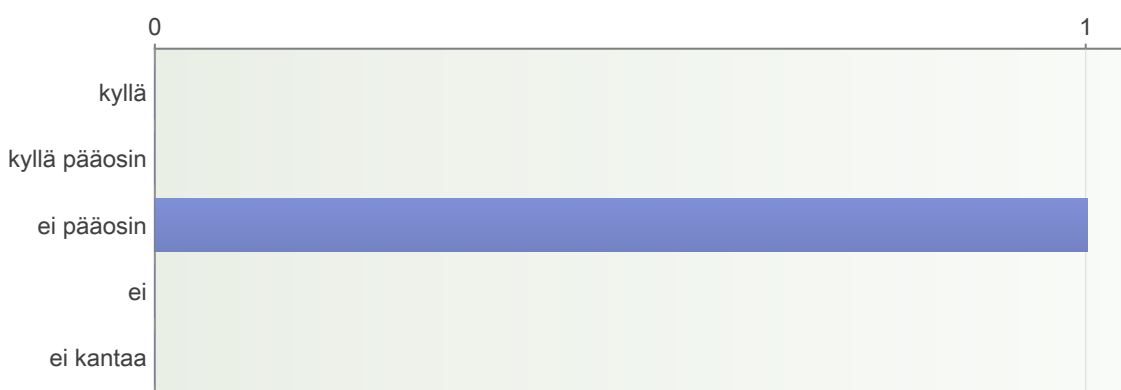
64. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kts. kysymys 11.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

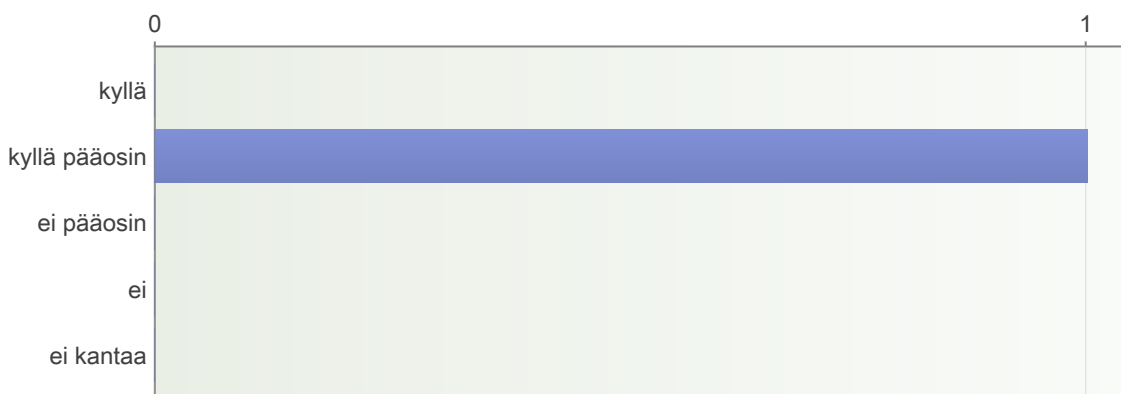
- Porrastettu voimaantulo on perusteltua, mutta ehdotukseen sisältyy maakunnille velvoitteita tehdä merkittäviä päätöksiä jo kaksi vuotta ennen toiminnan käynnistymistä.

Maakunnan tulisi päättää kiinteän korvauksen käytöstä ja varata rahoitusta tuottajilta tavoiteltujen asioiden ohjaamiseen taloudellisten kannusteiden avulla.

Ehdotus kaventaa maakuntien itsehallintoa ja on kohtuuton, koska maakunnilla ei ole riittävää tietopohjaa eikä työkaluja perusteltujen päätösten tekemiseen. Aika ei vaikuta asiaan.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

68. Vapaamuotoiset huomiot.

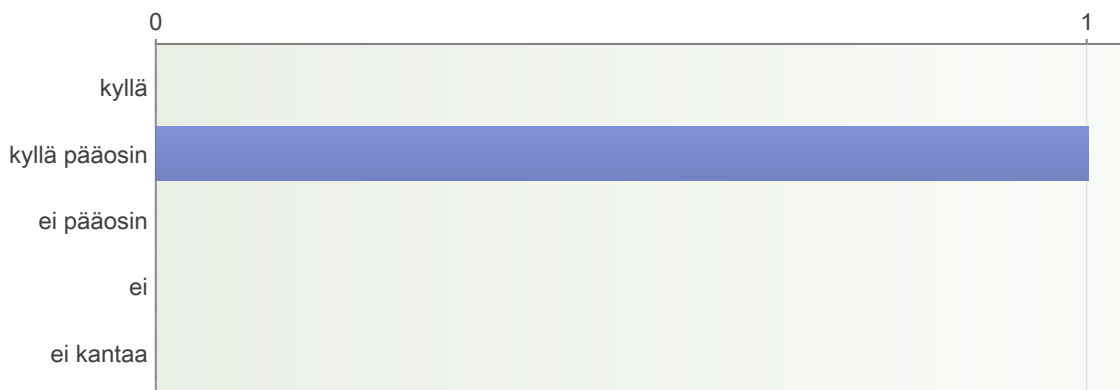
Vastaajien määrä: 1

- Oli myönteinen muutos se, että suun terveydenhuollon mukaan tulolle annetaan lisää aikaa.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalvaeluiden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

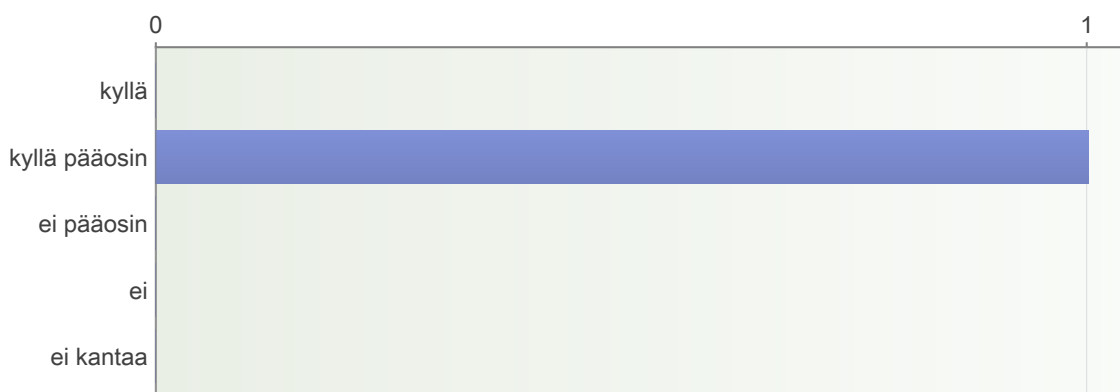
70. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yksityisillä hyvät mahdollisuudet laajentaa palveluitaan, mikäli täyttää lain edellyttämät vaatimukset ja asettamat ehdot.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

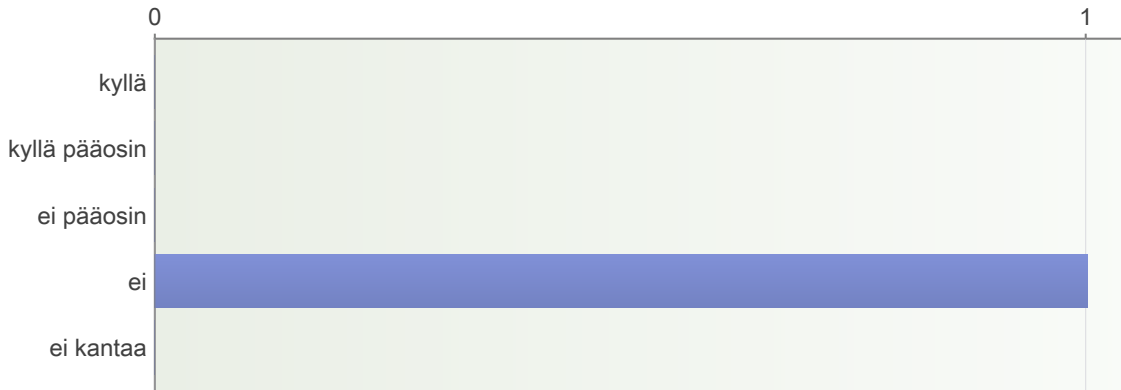
72. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskus voi täydentää omaa palveluntuotantoaan ostamalla palveluita pieniltä yrityksiltä ja voivat toimia sote-keskuksena myös yhteistyösopimuksien tai osuuskunta muodossa.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasetelin laajentamisen vaikutus talouden ja henkilöstön näkökulmasta on osin puutteellinen. Lainsäädäntöhankkeen menestyksellä läpivienti edellyttää perusteellista arviointia terveydenhuollon ammatillisen- ja yliopistollisen peruskoulutuksen sekä ammatillisen jatkokoulutuksen (erikoislääkärikoulutus) toimintaedellytysten analysoimiseksi. Lisäksi tarvitaan arvio siitä, miten lainsäädäntöhanke vaikuttaa lääketieteellisen tutkimuksen toimintaedellytyksiin. Ei voi olla niin, että ainoastaan julkisella toimijalla on velvoite sekä ammatillisen peruskoulutuksen harjoittelujaksojen että myös erikoiskoulutuksen (esim. erikoislääkärikoulutus) koulutuksen järjestämiseen. Panostukset tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan tulee olla kaikkien sote-palveluja antavien tahojen (kustannus)vastuulla.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Maakunta- ja sote-uudistus ja siihen liittyvä valinnanvapauslainsäädäntö ovat maan historian suurin hallinnon ja toimintatapojen muutos, joka muuttaa peruuttamattomalla tavalla kuntien roolia suomalaisessa yhteiskunnassa.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Ei vastauksia.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Ei vastauksia.